

IX. PHẨM HÀNH TƯỞNG

01

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện thưa:

- Bạch Thế Tôn! Đại Bồ-tát nào không có phương tiện thiện xảo, khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu hành sắc là hành theo tướng đó, nếu hành thọ, tưởng, hành, thức tức là hành theo tướng đó. Nếu hành thường, vô thường của sắc là hành theo tướng đó, nếu hành thường, vô thường của thọ, tưởng, hành, thức là hành theo tướng đó. Nếu hành lạc, khổ của sắc là hành theo tướng đó, nếu hành lạc, khổ của thọ, tưởng, hành, thức là hành theo tướng đó. Nếu hành ngã, vô ngã của sắc là hành theo tướng đó, nếu hành ngã, vô ngã của thọ, tưởng, hành, thức là hành theo tướng đó. Nếu hành tịnh, bất tịnh của sắc là hành theo tướng đó, nếu hành tịnh, bất tịnh của thọ, tưởng, hành, thức là hành theo tướng đó. Nếu hành viển ly, bất viển ly của sắc là hành theo tướng đó, nếu hành viển ly, bất viển ly của thọ, tưởng, hành, thức là hành theo tướng đó. Nếu hành tịch tịnh, bất tịch tịnh của sắc tức là hành theo tướng đó, nếu hành tịch tịnh, bất tịch tịnh của thọ, tưởng, hành, thức là hành theo tướng đó. Nếu hành bốn niệm trụ là hành theo tướng đó, cho đến nếu hành mười tám pháp Phật bất cộng là hành theo tướng đó. Nếu suy nghĩ như vậy: Ta hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa vì có sở đắc nên là hành theo tướng đó. Hoặc suy nghĩ: Ta là Bồ-tát, vì có sở đắc nên là hành theo tướng đó. Hoặc suy nghĩ: Có khả năng tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa như vậy, là Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, vì có sở đắc nên là hành theo tướng đó.

Bạch Thế Tôn! Đại Bồ-tát nào phân biệt các pháp như vậy, tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa không có phương tiện thiện xảo, nên chẳng phải hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Khi ấy, cụ thọ Thiện Hiện bảo Xá-lợi Tử:

- Nếu Đại Bồ-tát không có phương tiện thiện xảo, khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đối với sắc trụ tướng thắng giải, thì đối với sắc phát sanh hành động; hoặc đối với thọ, tưởng, hành, thức trụ tướng thắng giải, thì đối với thọ, tưởng, hành, thức phát sanh hành động. Do phát sanh hành động, nên không thể giải thoát sanh, lão, bệnh, tử, sầu, than, ưu, não và khổ đời sau. Nếu Đại Bồ-tát không có phương tiện thiện xảo, khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đối với nhãn xứ cho đến ý xứ trụ tướng thắng giải, thì đối với nhãn xứ cho đến ý xứ phát sanh hành động. Hoặc đối với sắc xứ cho đến pháp xứ trụ tướng thắng giải, thì đối với sắc xứ cho đến pháp xứ phát sanh hành động. Do phát sanh

hành động, nên không thể giải thoát sanh, lão, bệnh, tử, sầu, than, ưu, não và khổ đời sau. Nếu Đại Bồ-tát không có phương tiện thiện xảo, khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đối với nhãn giới cho đến các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra trụ tướng thắng giải, thì đối với nhãn giới cho đến các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra phát sanh hành động, thậm chí hoặc đối với ý giới cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra trụ tướng thắng giải, thì đối với ý giới cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra phát sanh hành động. Do phát sanh hành động, nên không thể giải thoát sanh, lão, bệnh, tử, sầu, than, ưu, não và khổ đời sau. Nếu Đại Bồ-tát không có phương tiện thiện xảo, khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đối với bốn niệm trụ cho đến tám chi thánh đạo trụ tướng thắng giải, thì đối với bốn niệm trụ cho đến tám chi thánh đạo phát sanh hành động, cho đến đối với mười lực của Phật cho đến mười tám pháp Phật bất cộng trụ tướng thắng giải, thì đối với mười lực của Phật cho đến mười tám pháp Phật bất cộng phát sanh hành động. Do phát sanh hành động, nên không thể giải thoát sanh, lão, bệnh, tử, sầu, than, ưu, não và khổ đời sau.

Này Xá-lợi Tử! Đại Bồ-tát này khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, không có phương tiện thiện xảo thì địa vị Thanh văn, Độc giác còn không thể chứng được, huống là chứng Vô Thượng Chánh Đẳng Chánh Giác.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát làm như vậy, tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, thì nên biết đó là người không có phương tiện thiện xảo. Muốn thành tựu các việc mà không có phương tiện thiện xảo thì việc làm đều không thể thành tựu.

Khi ấy, Xá-lợi Tử hỏi Thiện Hiện:

- Làm sao biết được các Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa có phương tiện thiện xảo?

Thiện Hiện đáp:

- Đại Bồ-tát nào khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa mà có phương tiện thiện xảo, thì không hành sắc, không hành theo tướng sắc; không hành thọ, tướng, hành, thức, không hành theo tướng của thọ, tướng, hành, thức. Không hành thường, vô thường của sắc, không hành theo tướng thường, vô thường của sắc; không hành thường, vô thường của thọ, tướng, hành, thức, không hành theo tướng thường, vô thường của thọ, tướng, hành, thức. Không hành lạc, khổ của sắc, không hành theo tướng lạc, khổ của sắc; không hành lạc, khổ của thọ, tướng, hành, thức, không hành theo tướng lạc, khổ của thọ, tướng, hành, thức. Không hành ngã, vô ngã của sắc, không hành theo tướng

ngã, vô ngã của sắc; không hành ngã, vô ngã của thọ, tưởng, hành, thức; không hành theo tướng ngã, vô ngã của thọ, tưởng, hành, thức. Không hành tịnh, bất tịnh của sắc, không hành theo tướng tịnh, bất tịnh của sắc; không hành tịnh, bất tịnh của thọ, tưởng, hành, thức; không hành theo tướng tịnh, bất tịnh của thọ, tưởng, hành, thức. Không hành không, bất không của sắc, không hành theo tướng không, bất không của sắc; không hành không, bất không của thọ, tưởng, hành, thức; không hành theo tướng không, bất không của thọ, tưởng, hành, thức. Không hành hữu tướng, vô tướng của sắc, không hành theo tướng hữu tướng, vô tướng của sắc; không hành theo tướng hữu tướng, vô tướng của thọ, tưởng, hành, thức. Không hành theo tướng hữu tướng, vô tướng của thọ, tưởng, hành, thức. Không hành hữu nguyện, vô nguyện của sắc, không hành theo tướng hữu nguyện, vô nguyện của sắc; không hành hữu nguyện, vô nguyện của thọ, tưởng, hành, thức; không hành theo tướng hữu nguyện, vô nguyện của thọ, tưởng, hành, thức. Không hành tịch tịnh, bất tịch tịnh của sắc, không hành theo tướng tịch tịnh, bất tịch tịnh của sắc; không hành tịch tịnh, bất tịch tịnh của thọ, tưởng, hành, thức; không hành theo tướng tịch tịnh, bất tịch tịnh của thọ, tưởng, hành, thức. Không hành viễn ly, bất viễn ly của sắc, không hành theo tướng viễn ly, bất viễn ly của sắc; không hành viễn ly, bất viễn ly của thọ, tưởng, hành, thức; không hành theo tướng viễn ly, bất viễn ly của thọ, tưởng, hành, thức. Không hành bốn niệm trụ, không hành theo tướng bốn niệm trụ, cho đến không hành mười tám pháp Phật bất cộng; không hành theo tướng mười tám pháp Phật bất cộng.

Này Xá-lợi Tử! Nên biết như vậy Đại Bồ-tát có phương tiện thiện xảo tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Vì sao? Này Xá-lợi Tử! Vì sắc này chẳng phải là không của sắc, không của sắc này chẳng phải là sắc. Sắc chẳng lia không, không chẳng lia sắc. Sắc tức là không, không tức là sắc. Thọ, tưởng, hành, thức cũng như vậy. Cho đến mười tám pháp Phật bất cộng này chẳng phải là không của mười tám pháp Phật bất cộng, không của mười tám pháp Phật bất cộng này chẳng phải là mười tám pháp Phật bất cộng. Mười tám pháp Phật bất cộng chẳng lia không, không chẳng lia mười tám pháp Phật bất cộng. Mười tám pháp Phật bất cộng tức là không, không tức là mười tám pháp Phật bất cộng.

Này Xá-lợi Tử! Như vậy, Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa có phương tiện thiện xảo, nên có thể chứng Vô Thượng Chánh Đẳng Chánh Giác.

Này Xá-lợi Tử! Đại Bồ-tát này khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đối với Bát-nhã Ba-la-mật-đa không chấp lấy hành, không chấp lấy không hành, không chấp lấy cũng hành, cũng không hành, không chấp lấy chẳng phải hành, chẳng phải không hành, đối với không chấp lấy cũng không chấp.

Khi ấy, Xá-lợi Tử hỏi Thiện Hiện:

- Do đâu mà Đại Bồ-tát này khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đối với Bát-nhã Ba-la-mật-đa đều không chấp?

Thiện Hiện đáp:

- Do tự tánh Bát-nhã Ba-la-mật-đa bất khả đắc. Vì sao? Này Xá-lợi Tử! Vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa lấy vô tánh làm tự tánh.

Này Xá-lợi Tử! Do nhân duyên này Đại Bồ-tát nào khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đối với Bát-nhã Ba-la-mật-đa hoặc chấp hành, hoặc chấp không hành, hoặc chấp cũng hành, cũng không hành, hoặc chấp chẳng hành chẳng không hành, hoặc chấp không chấp. Như vậy, tất cả chẳng phải hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Vì sao? Này Xá-lợi Tử! Vì tất cả pháp đều dùng vô tánh làm tự tánh của nó, đều không có sự nắm giữ, không có sự chấp trước. Đó là Đại Bồ-tát đối với tất cả pháp không có sự chấp trước Tam-ma-địa. Tam-ma-địa này vi diệu, thù thắng, rộng lớn vô lượng, có thể tập hợp vô biên vô ngại tác dụng, không đồng với tất cả Thanh văn, Độc giác.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát có thể đối với Tam-ma-địa thù thắng như vậy, thường trụ không xả thì mau chứng Vô Thượng Chánh Đẳng Chánh Giác.

Bấy giờ, Xá-lợi Tử hỏi Thiện Hiện:

- Các Đại Bồ-tát chỉ vì đối với một Tam-ma-địa này thường trụ không xả, mau chứng Vô Thượng Chánh Đẳng Chánh Giác, hay còn có các Tam-ma-địa nào khác?

Thiện Hiện đáp:

- Chẳng những đối với một Tam-ma-địa này thường trụ không xả, làm cho các Bồ-tát mau chứng Vô Thượng Chánh Đẳng Chánh Giác, mà còn có các Tam-ma-địa khác.

Xá-lợi Tử hỏi:

- Các Tam-ma-địa khác là gì?

Thiện Hiện đáp:

- Các Đại Bồ-tát có Tam-ma-địa Kiến hành, Tam-ma-địa Bửu ấn, Tam-ma-địa Sư tử du hý, Tam-ma-địa Diệu nguyệt, Tam-ma-địa Nguyệt tràng tương, Tam-ma-địa Nhất thiết pháp hải, Tam-ma-địa Quán đỉnh, Tam-ma-địa Pháp giới quyết định, Tam-ma-địa Quyết

định tràng tướng, Tam-ma-địa Kim cương dụ, Tam-ma-địa Nhập chư pháp ấn, Tam-ma-địa Tam-ma-địa vương, Tam-ma-địa Thiện an trụ, Tam-ma-địa Vương ấn, Tam-ma-địa Tinh tấn lực, Tam-ma-địa Đẳng dũng, Tam-ma-địa Nhập từ định, Tam-ma-địa Nhập tăng ngữ, Tam-ma-địa Quán phương, Tam-ma-địa Đà-la-ni ấn, Tam-ma-địa Vô vong thất, Tam-ma-địa Chư pháp đẳng thú hải ấn, Tam-ma-địa Biến phú hư không, Tam-ma-địa Kim cương luân, Tam-ma-địa Thắng tràng tướng, Tam-ma-địa Đế tràng tướng, Tam-ma-địa Thuận minh tạng, Tam-ma-địa Sư tử phân tấn, Tam-ma-địa Thắng khai hiển, Tam-ma-địa Bảo tánh, Tam-ma-địa Biến chiếu, Tam-ma-địa Bất thuận, Tam-ma-địa Trụ vô tướng, Tam-ma-địa Quyết định, Tam-ma-địa Vô cấu đặng, Tam-ma-địa Vô biên quang, Tam-ma-địa Phát quang, Tam-ma-địa Phát minh, Tam-ma-địa Tịnh tòa, Tam-ma-địa Vô cấu quang, Tam-ma-địa Phát ái lạc, Tam-ma-địa Diễm đặng, Tam-ma-địa Vô tận, Tam-ma-địa Cụ oai quang, Tam-ma-địa Ly tận, Tam-ma-địa Hàng phục, Tam-ma-địa Trừ khiên, Tam-ma-địa Nhứt đặng, Tam-ma-địa Nguyệt đặng, Tam-ma-địa Tịnh quang, Tam-ma-địa Minh tánh, Tam-ma-địa Diệu tánh, Tam-ma-địa Trí tướng, Tam-ma-địa Trụ tâm, Tam-ma-địa Phổ minh, Tam-ma-địa Thiện trụ, Tam-ma-địa Bửu tích, Tam-ma-địa Diệu pháp ấn, Tam-ma-địa Chư pháp bình đặng, Tam-ma-địa Xả trần ái, Tam-ma-địa Nhập pháp đánh, Tam-ma-địa Phiêu tán, Tam-ma-địa Phân biệt pháp cú, Tam-ma-địa Tự bình đặng tướng, Tam-ma-địa Ly văn tự tướng, Tam-ma-địa Đoạn sở duyên, Tam-ma-địa Vô biến dị, Tam-ma-địa Nhập danh định tướng, Tam-ma-địa Hành vô tướng, Tam-ma-địa Ly ế ám, Tam-ma-địa Cụ hành, Tam-ma-địa Bất động, Tam-ma-địa Độ cảnh, Tam-ma-địa Tập chư công đức, Tam-ma-địa Quyết định trụ, Tam-ma-địa Tịnh diệu hoa, Tam-ma-địa Cụ giác chi, Tam-ma-địa Vô biên biện, Tam-ma-địa Vô đặng đặng, Tam-ma-địa Siêu nhất thiết, Tam-ma-địa Phát diệu quán, Tam-ma-địa Tán nghi hoặc, Tam-ma-địa Vô sở trụ, Tam-ma-địa Xả nhất tướng, Tam-ma-địa Dẫn phát hành tướng, Tam-ma-địa Nhất hành tướng, Tam-ma-địa Ly chư tướng, Tam-ma-địa Vô dư y ly nhất thiết hữu, Tam-ma-địa Nhập nhất thiết thi thiết ngữ ngôn, Tam-ma-địa Giải thoát âm thanh văn tự, Tam-ma-địa Cụ xí nhiên, Tam-ma-địa Tịnh nhãn, Tam-ma-địa Vô hình tướng, Tam-ma-địa Nhập nhất thiết tướng, Tam-ma-địa Bất hý nhất thiết khổ lạc, Tam-ma-địa Vô tận hành tướng, Tam-ma-địa Cụ Đà-la-ni, Tam-ma-địa Nhiếp phục nhất thiết chánh tà tánh, Tam-ma-địa Nhập nhất thiết ngôn từ tịch mặc, Tam-ma-địa Ly vi thuận, Tam-ma-địa Vô cấu minh, Tam-ma-địa Cụ kiên cố, Tam-ma-địa Mãn

nguyệt tịnh quang, Tam-ma-địa Đại trang nghiêm, Tam-ma-địa Phát nhất thiết quang minh, Tam-ma-địa Định bình đẳng, Tam-ma-địa Vô trần hữu trần bình đẳng lý thú, Tam-ma-địa Vô tranh hữu tranh bình đẳng lý thú, Tam-ma-địa Vô sào huyết vô tiêu xí vô ái lạc, Tam-ma-địa Quyết định trụ chơn như, Tam-ma-địa Hoại thân ác hạnh, Tam-ma-địa Hoại ngữ ác hành, Tam-ma-địa Hoại ý ác hạnh, Tam-ma-địa Như hư không, Tam-ma-địa Vô nhiễm trước như hư không.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát đối với các Tam-ma-địa như vậy thường trụ không xả thì mau chứng Vô Thượng Chánh Đẳng Chánh Giác.

Này Xá-lợi Tử! Còn có vô lượng, vô số môn Tam-ma-địa, môn Đà-la-ni khác, nếu Đại Bồ-tát có thể đối với điều đó thường khéo tu học thì cũng làm cho mau chứng quả Vô Thượng Chánh Đẳng Chánh Giác đã mong cầu.

Bấy giờ, Thiện Hiện lại bảo cụ thọ Xá-lợi Tử:

- Đại Bồ-tát an trụ các Tam-ma-địa như vậy nên biết đã được chư Phật quá khứ thọ ký, cũng được mười phương chư Phật hiện tại thọ ký.

Này Xá-lợi Tử! Đại Bồ-tát này tuy trụ các Tam-ma-địa như vậy nhưng không thấy các Tam-ma-địa này, cũng không chấp các Tam-ma-địa như vậy, cũng không nghĩ: Ta đã nhập các Tam-ma-địa, ta đang nhập các Tam-ma-địa này, ta sẽ nhập các Tam-ma-địa này. Chỉ mình Ta mới có thể nhập, người khác không thể nhập được. Với suy nghĩ như vậy nên không phát sanh phân biệt gì cả.

Khi ấy, Xá-lợi Tử hỏi Thiện Hiện:

- Có chắc là chỉ riêng có các Đại Bồ-tát an trụ các Tam-ma-địa như vậy, đã được chư Phật quá khứ, hiện tại thọ ký không?

Thiện Hiện đáp:

Này Xá-lợi Tử! Không phải! Vì sao? Này Xá-lợi Tử! Vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa không khác Tam-ma-địa, Tam-ma-địa không khác Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Đại Bồ-tát không khác Bát-nhã Ba-la-mật-đa và Tam-ma-địa, Bát-nhã Ba-la-mật-đa và Tam-ma-địa không khác Đại Bồ-tát. Bát-nhã Ba-la-mật-đa tức là Tam-ma-địa, Tam-ma-địa tức là Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Đại Bồ-tát tức là Bát-nhã Ba-la-mật-đa và Tam-ma-địa, Bát-nhã Ba-la-mật-đa và Tam-ma-địa tức là Đại Bồ-tát. Vì sao? Vì tánh tất cả pháp đều bình đẳng.

Quyển Thứ 409

HẾT